בס"ד

שיעורו השבועי של מרן הראשון לציון פוסק הדור רבינו יצחק יוסף שליט"א

השיעור השבועי

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בביה"כ היזדים
ומשודר דרך הלוויין והרדיו ובקווים רבים
מיסודו של מרן רביבו עובדיה יוסף זיע"א

הרב המקדים: הג"ר שמואל פנחסי שליט"א
רב אורח: הג"ר יהודה כהן שליט"א

גליון מספר 366

כותב ועורך השיעור:
הרב דביר פרץ שליט"א

	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	16:32	17:23	17:59
תל אביב	16:29	17:19	17:54
חיפה	16:29	17:20	17:55
באר שבע	16:32	17:22	17:58

לך לך | י"א חשון תשפ"ג

להפצת עלונים באזור מגוריך
התקשר: 0506-730-831

הלכות ברכות

במוצאי שבת מרן שליט"א נשא דברים במלאות תשע שנים להסתלקותו של מרן פאר הדור זיע"א, ולא האריך עקב עצרת חיזוק שהתקיימה ב'יזדים'

שטר תרומת חיים

א. מובא במדרש (הובא בסידור השל"ה עה"פ "אל תבטחו בנדיבים". וע' בילקוט שמעוני בראשית רמז מא), בשעה שהקדוש ברוך הוא ברא את אדם הראשון, הראה לו את כל הדורות העתידים לבוא, את גדולי ומנהיגי הדורות, דור דור ודורשיו, וכשהגיעו לדוד המלך ראה אדם הראשון אור גדול שנדלק ומיד נכבה, זהו דוד המלך ע"ה שנקצב לו להיות נפל ולחיות שלש שעות בלבד. שאל אדם הראשון את הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, לא תהא תקנה לזה? השיב לו, כך עלתה במחשבה לפני. המשיך ושאל: כמה שני חיי? אלף שנים. האם יש מתנה ברקיע? כן. אם כן, אני תורם שבעים שנה משנות חיי לנשמתו הגדולה של דוד המלך. כתב שטר: אני החתום מטה אדם הראשון מתחייב לתת לדוד המלך שבעים שנה משנותיי, וחתמו עליו הקדוש ברוך הוא ומטטרון שר הפנים ואדם הראשון. כמובן שאין זה כפשוטו, אלו מושגים רוחניים. והנה כשהגיע אדם הראשון לגיל תשע מאות ושלשים שנה, בא הקדוש ברוך הוא ליטול את נשמתו, טען אדם הראשון: אבל מגיע לי לחיות אלף שנה. אמר לו הקב"ה: וכי שכחת את הבטחתך?! הוציא את השטר עם החתימות והראה לו. רצה אדם הראשון לחזור בו, חייך קודמים לחיי חברך. אמר לו הקב"ה: עתיד לצאת ממך אדם גדול שידור ויקיים, ומי הוא? יעקב, שנאמר "וידר יעקב נדר לאמר" וכו', ואתה לא תקיים את הבטחתך?! הסכים ונפטר לבית עולמו.

ניצול הזמן מאדם הראשון

ב. השאלה הנשאלת, אדם הראשון הוא יציר כפיו של הקב"ה, מי יכול לתאר את גדלותו הרוחנית? חז"ל אומרים (בסנהדרין נט:) שהיה מיסב בגן עדן, ומלאכי השרת היו צולים לו בשר ומסננים לו יין. ואמרו במדרש (בראשית רבה ח, י), שמלאכי השרת טעו בו וביקשו לומר לפניו "קדוש", עד שהקדוש ברוך הוא הפיל עליו תרדמה, וידעו שהוא אדם. איך אדם כזה גדול חותם על שטר ואחר כך אומר: אני חוזר בי, היום כל מנהל בנק של איזה סניף נידח, חותם ומקיים מה שחותם. אלא אדם הראשון חתם ביום שהוא נברא, הוא עדיין לא הבין את הערך של כל רגע בחיים, וחשב שלא נורא לתרום שבעים שנה מתוך אלף. במשך החיים הבין שבכל דקה הוא יכול לגרום נחת רוח לבורא יתברך, ויכול לעסוק בתורה ולקיים מצוות ולגמול חסדים טובים, למה לאבד את השנים האלו? כי "במתים חפשי", כיון שאדם מת נעשה חפשי מן תורה ומן המצוות (שבת ל.). טענת אדם הראשון היתה שכביכול יש כאן מקח טעות, אילו הייתי יודע את הערך של כל רגע מהחיים לא הייתי חותם. השיב לו הקב"ה, שמכל מקום ילמדו ממך צאצאיך שאדם יכול לחתום ולא לקיים ח"ו, ולכן קיים את החתימה. רואים מכאן את הערך של ניצול החיים, ניצול הזמן.

התפקיד החשוב ביותר

ג. כל עוד הנשמה באפו של האדם, יכול הוא לנצל את הזמן ללימוד התורה, ואת זה ראינו אצל מרן זצ"ל, עוד לפני ששים שנה היינו רואים אותו יושב ולומד, מתוך התמדה עצומה ושקיעות בלימוד, מדהים! גם כשקיבל תפקידים והיה רב העיר תל אביב והרב הראשי לישראל, יש אנשים שכאשר מקבלים תפקידים הופכים להיות חצי עסקנים, בכל חתונה נמצאים שעתיים, ובכל סנדקאות יושבים לאכול, אבל הרב היה עושה את כל התפקידים שלו במהירות, ושב ללימודו.

זכה ורבים זיכה

ד. אני זוכר כשהיינו גרים בתל אביב, לא היה לילה אחד שלא היה הולך ממקום למקום ומוסר שיעור בין מנחה לערבית וכדומה, ובבין הזמנים היינו מצטרפים אליו. בטלן שלא אוהב ללמוד, אוהב לנסוע לכל מיני ערים, אבל מרן לא היה כמוהו שאהב ללמוד, היה ניכר עליו שמרגיש "כי הם חיינו ואורך ימינו" כפשוטו, ובכל זאת היה סוגר את הספר כדי לזכות את הרבים. בשנת תשכ"ט היה לו שיעור בבית כנסת 'אור תורה' בכרם התימנים, היה עולה במדרגות ונותן שיעור, כמה היו שם? חמשה עשר ולכל היותר עשרים איש. פעם באתי אליו ושאלתי אותו: אבא, למה אתה הולך לשם, תבוא ל'יזדים' ותראה כמה באים לשם... אמר לי: אני לא בא רק בשבילם, אלא אני בא בשביל להחדיר בהם את אהבת התורה, שישלחו את הבנים והנכדים שלהם לישיבות קדושות, ומאותה סיבה היה טורח והולך מעיר לעיר לזכות את הרבים.

מזעיר לעיר

ה. בזמנו של מרן כשחזר ממצרים בהיותו כבן שלשים שנה, היו שבועיים בשנה שהיה ניתן להעביר ילדים מבית ספר לבית ספר - היום אפשר כל השנה - ובשבועיים הללו מרן היה נוסע בכל יום לעיר אחרת, נתיבות, שדרות, אשקלון, טבריה, עפולה. יום אחד נסע באוטובוס, והתיישב לידו חבר כנסת הרב שלמה לורנץ מאגודת ישראל, ושאל את מרן: מי אתה? אברך מהכולל של הרב פראנק. מה אתה עושה? רושם ילדים לחינוך העצמאי, לא היו אז מוסדות של ש"ס. איך אתה עושה? מגיע לבית כנסת, ובין מנחה לערבית מבקש לדרוש, ומספר להם איזה מעשה, על הגאון מוילנא, רבי יהונתן אייבשיץ, וכך מושך את לבם, ואחר כך מוציא פתקים ושואל אותם, איפה הבן שלך לומד? בבית ספר ממלכתי דתי, למה? תעביר אותו לתלמוד תורה! וכך היה עובר מאחד לאחד. היה עובד כאחרון העסקנים.

פיקוח נפש של הספרדים

ו. שמע את זה חיים משה שפירא, ראש המפד"ל ושר הפנים בזמנו, ושלח איום למרן: אתה רוצה להתקדם בחיים ולהיות דיין, ואחר כך רב ראשי, אבל לא תהיה דיין ולא רב ראשי ולא רב 'תוספות'... נעצור את כל הקידום שלך! הרי מרן חזר ממצרים והיה ללא פרנסה, ויחד עם חכם בן ציון לימד שעתיים ביום בתלמוד תורה של סאטמר, טוב שלא נשאר שם, אחר כך היה חסיד סאטמר... אמר מרן ללורנץ: אני לא שומע לו, אני עושה הכל לשם שמים. אמר לורנץ: עד כדי כך?! זה פרנוֹסה! פרנסה חשובה מאוד. אמר לו מרן: אתה מדבר איתי על פרנסה, אבל זה ממש פיקוח נפש של הספרדים! מרן לא סיפר לנו את הסיפור הזה, וכך שמעתי מבנו של שלמה לורנץ בשם אביו. שימו לב איזו אכפתיות היתה לו מעם ישראל!

מי ילד לי את אלה

ז. אתמול בליל שבת היינו בבית כנסת הגדול, לשירת הבקשות, והיה מרגש לראות למעלה מאלף וחמש מאות איש, ורובם בחורי ישיבות. אמרתי, אם מרן היה כאן, היה מתפעל ואומר, איך נהיו כל כך הרבה בחורי ישיבות, "מי ילד לי את אלה"?! אין ספק שזכויות רבות נזקפות לראשי הישיבות שמלמדים את הבחורים ומדריכים אותם בהשקפה נכונה, אבל הורתם של אותם בחורים מבעלי בתים, האבות או הסבים שלהם, שמרן החדיר בהם את אהבת התורה, את החשיבות שיש ללמד את בניהם בתלמודי תורה וישיבות קדושות. היו שהתווכחו עם מרן, אולי נשלח לישיבה תיכונית, ישיבת הסדר? אבל אמר להם מרן: בשום פנים ואופן, אין כמו התורה, התורה למעלה מהכל! מאז ומתמיד השקפתו של מרן

לתגובות וכן לקבלת הגיליון במייל: d95872@gmail.com

השיעור מוקדש להצלחת רבי גרשון בן מרים הי"ו ובני ביתו

היתה חזקה על פי התורה הקדושה, ושלח אותנו לישיבות קדושות כמו ישיבות 'פונוביז'' ו'חברון', לא היו אז ישיבות ספרדיות כמו 'חזון עובדיה' ו'אהל יוסף'... וכך זכה להקים דור של בני תורה.

השיעור בלווין

ח. מרן יכל לשבת בביתו ולכתוב את ספריו, אבל העדיף להציל את עם ישראל. פעם מרן קרא לי ואמר: תשמע, אני צריך להספיק לכתוב עוד ספרים - הוציא לאור בחייו 55 ספרים נגד עין הרע... ויש עוד ארגזים של כתבי יד שמטפלים בהם - אני רוצה להפסיק ללכת למסור את השיעור ביזדים, ומיד במוצאי שבת אשב ללמוד ולכתוב כל מה שחידשתי בשבת, ואתה תלך למסור את השיעור. אמרתי לו: אבא, אנשים רוצים לשמוע אותך, יגידו לי, למה אתה באת ולא מרן, "עוד מעט וסקלוני"... אבל הרב עמד על שלו. הלכתי לארז משידורי הלווין, ואמרתי לו שיסביר למרן לאן השיעור מגיע. הוא בא למרן ואמר לו: הרב יודע כמה תחנות לוויין יש בארץ? שבע מאות תחנות לווין! ושומעים את השיעור גם ברדיו, וגם בכל העולם שומעים את השיעור, במוצאי שבת בג'רבא ובצרפת, וביום שלישי יש שידור חוזר ב'בני יוסף' ניו יורק - את כל זה הרב רוצה להפסיד?! מרן אמר, באמת?! לא ידעתי... אני עמדתי בצד, קרא לי ואמר: בוא הנה, אתה לא הולך ליזדים, אני הולך... כי הבין מהי חשיבות הרבצת התורה. כל חייו הוא הקדיש לדאגה לזולת, הקמת תלמודי תורה, בתי ספר לבנות וכו', וכל זה עשה במטרה להחזיר עטרה ליושנה, מבחינה רוחנית כמובן.

יהי רצון שזכותו של מרן תגן על כולנו, שיהיה לנו ברכה ובהצלחה בכל העניינים, וכולם יעלו מעלה מעלה בתורה וביראת שמים, ונזכה לגאולה השלמה. אמן ואמן.

השיעור דלהלן בהלכות ברכות נמסר השבוע בליל שני ו' חשון, בקהילת קודש "יביע אומר" - חדרה

קריעה על מקום המקדש. ברכה על הים הגדול, ועל ים המלח. ברכת "שהחיינו" ו"מחיה המתים" על חבר. ברכת "שחלק מחכמתו" על חכם

קריעה על מקום המקדש

א. בגמרא (מועד קטן כו.) וכן נפסק בשלחן ערוך (או"ח סימן תקסא סעיף א, ב): הרואה ערי יהודה[1] בחורבנן אומר "ערי קדשך היו מדבר", וקורע. הרואה ירושלים בחורבנה, אומר "ציון היתה מדבר שממה", וכשרואה בית המקדש אומר "בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ אֲשֶׁר הִלְּלוּךָ אֲבֹתֵינוּ הָיָה לִשְׂרֵפַת אֵשׁ וְכָל מַחֲמַדֵּינוּ הָיָה לְחָרְבָּה" (ישעיהו סד, י), וקורע. וגם בזמננו הגרים מחוץ לירושלים הדבר פשוט שאם רואים את הכותל אחר שלשים יום שלא היו בירושלים, אומרים את הפסוק הנ"ל וצריכים לקרוע, ואם חסים על החולצה היקרה, יכולים להכין בתיק חולצה פשוטה וכשמגיעים לכותל ילבשו אותה על החולצה שלהם, ויכפתרו אותה שתהיה בדרך לבוש, ויקרעו, ויכולים לשמור אותה לעוד פעמים שיגיעו לכותל, ולקרוע ממנה עוד קרעים.

ישוב יהודי

ב. בספר כפתור ופרח (פ"ו עמוד קז) כתב, כי מה שאמרו "בחורבנם", אין רצונם לומר שיהיו חרבים מאין אדם, אלא כל שאין בישובם ישראל. גם מרן הבית יוסף העלה במסקנתו שכל שהם בידי עכו"ם אף על פי שיש בהם ישוב - כמו כיום בעיר העתיקה ובהר הבית - בחורבנן מקרי. וכן עיקר. ע"כ. הילכך בזמננו אף על פי שכל ירושלים תחת שלטון ישראל, אבל מקום המקדש בשליטתם של הישמעאלים ואין לישראל דריסת הרגל שם מפני טומאתם[2], ולכן מקום המקדש נחשב חרב, "הר ציון ששמם שועלים הלכו בו", לפיכך הרואה מקום הכותל המערבי צריך לקרוע. וכן דעת כל האחרונים, מהם הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה חאו"ח ח"ד (סי' ע אות יא), הגאון רבי עובדיה הדאיה בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ח סי' כה אות ד סק"ד) והגאון רבי שלמה זלמן אוירבך בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סימן עג). גם הגאון רבי שמואל ואזנר בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן עח) התמרמר על כך שיש אנשים שעושים תחבולות ומקנים את הבגד לחבר ובזה רוצים להיפטר מקריעה, שאין זה מנהג ותיקים, והוא נגד הש"ס והפוסקים. אבל אפשר לייחד בגד מיוחד לקריעה, ולקרעו שוב ושוב.

תושב ירושלים

ג. מי שגר בירושלים ועברו עליו שלשים יום שלא ראה מקום בית המקדש בחורבנו, דעת הרדב"ז ח"ב (סי' תרמו) שצריך לקרוע, וכך פסק בשו"ת אגרות משה חאו"ח (סי' לז אות ג), וכך כתב כבר הגאון רבי מרדכי כרמי - לפני למעלה מ-200 שנה - בספרו מאמר מרדכי (סי' תקסא ס"ה). אולם מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' תקסא סק"ב) כתב שלא נהגו כן. והאמת שגם הרדב"ז כתב דלא זהירי בזה. וגם הרב טיקוצ'נסקי כתב בספרו ארץ ישראל (עמ' ע), שנוהגים להקל. מרן זצ"ל בספרו חזון עובדיה (תעניות עמ' תלט, ואבלות ח"א עמ' רסז) כתב, שמי שגר בירושלים החדשה - שכונת הבוכרים, בית ישראל, בית וגן, בית הכרם, רמות - מסתבר שצריך לקרוע, כי אפילו לא התקרב למקום המקדש, אבל נהגו להקל, כי סוף סוף זה מחובר לירושלים, וכמו לענין קריאת המגילה בפורים שכל השכונות הללו מתחברות לירושלים לקרוא בט"ו באדר. וגם בתקופת מגפת הקורונה שב"ה הסתיימה, אף שלא היתה אפשרות לבוא לכותל בהוראת השלטונות, אבל יכלו לראות את הכותל מהרובע היהודי, מישיבת פורת יוסף וכדומה, ולכן תושבי ירושלים אינם צריכים לקרוע.

זמנים הפוטרים מקריעה

ד. מי שלא ראה את הכותל כמה חודשים ורוצה להיפטר מקריעה על מקום המקדש, יכול לבוא בשבת ויום טוב ואז פטור מלקרוע, וגם אם נשאר שם במוצאי שבת לא צריך לקרוע, מחמת שבשעה שהגיע היה פטור, והרב אוירבך כתב עוד בספרו מנחת שלמה (ח"א סימן עג) שגם בחול המועד לא צריך לקרוע. אולם בערב שבת וערב יום טוב אפילו אחר הצהרים צריך לקרוע, ואין קשר לכך שכבר מערב שבת יש הארת שבת. וכבר החזון איש (הובא בתשובות והנהגות ח"א סימן שלד) צווח על הנוהגים שלא לקרוע בערב שבת אחר חצות שאין לזה שום יסוד. ואמנם נראה שגם החזון איש יודה שהמגיע לכותל המערבי סמוך לקבלת שבת להתפלל שם מנחה וערבית, והוא לבוש בבגדי שבת, אף על פי שיש עוד זמן לפני שבת לא יצטרך לקרוע, מפני כבוד השבת.

ברוך שעשה את הים הגדול

ה. לגבי השאלה בדבר הנוסע לנתניה או לחדרה וכדומה ורואה את הים הגדול אחר שלא ראה את הים שלשים יום, האם יברך "שעשה את הים הגדול" או לא. ראשית יש לדעת, שכל הברכות המובאות בגמרא מסכת ברכות פרק הרואה, הכוונה שיש לאמרם בשם ומלכות, כמבואר בגמרא (ברכות מ:) שכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה. ובמשנה ריש פרק הרואה (ברכות נד.) אמרו, הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול, וכך הובא להלכה בשלחן ערוך (סימן רכח סעיף א): על הים הגדול, והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים, אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עושה הים הגדול.

דעת החולקים על מרן

ו. אמנם המשנה ברורה (סק"ב) כתב, שהרבה אחרונים חולקים על מרן המחבר בזה, וסוברים שדוקא על ים אוקינוס, שהוא הים הגדול מכל הימים, שמקיף את כל העולם, עליו קבעו ברכת הים הגדול מפני גדלו. אבל הים התיכון שעוברים בו לארץ ישראל לא נקרא ים הגדול לענין זה, ומברכים עליו "עושה מעשה בראשית" כדין שאר ימים. ובשער הציון (אות ג) ציין, שכן כתב רבינו עובדיה מברטנורא (ברכות פ"ט משנה ב), הפרישה (סי' רכח סק"ג), המגן אברהם (סק"א), הגאון מוילנא בשנות אליהו (ברכות שם). וכן בעל התוספות יום טוב בספר לחם חמודות (פ"ט דברכות אות לז) הכריח כן מתשובת הרא"ש (כלל ד סימן ד). ואכן לפני כ-30 שנה בילקוט יוסף (הל' ברכות עמ' תרכד) חששנו לכל הפוסקים הללו, ופסקנו שהרואה את הים הגדול יברך "ברוך שעשה את הים הגדול" בלא שם ומלכות.

דעת הסוברים כמרן

ז. אולם הכנסת הגדולה (סי' רכח בהגב"י אות ב) כתב להשיג בחריפות על מה שכתב התוספות יום טוב (בהשמטות) בזה, וזו לשונו בקיצור: ושרי ליה מריה לבעל התוס' יום טוב, שכתב על מרן המחבר שלשון הרא"ש הטעהו ולא ירד לעומק דעת מרן המחבר על מתכונתם, ואילו היה נותן לב להבין ולרדת לסוף דעת מרן היה רואה

---

[1] כיום לא קורעים על ערי יהודה, כי אנחנו לא יודעים בדיוק המקומות של ערי יהודה, ורובן ככולן לא ידועות לנו. וגם הידועות לנו - כמו חברון ובאר שבע - לא ידוע אם הן על מקומן המדויק היכן שהיו בזמן בית המקדש. ויותר מכך, כתוב הרואה ערי יהודה "בחורבנן", הכוונה שאין שם ישוב כלל, אבל כיום הערים לא חרבות, ערי יהודה תחת שלטון ישראל, וברוך ה' זרעו שדות נטעו כרמים ובנו בתים, ולכן לא נהגו כיום לקרוע על ערי יהודה. וכך כתב הרב זוין בספר המועדים בהלכה (עמ' שעא).

וכן לא קורעים בזמננו על ירושלים, שהרי היא הולכת ונבנית ביתר שאת ויתר עוז, ומרכז התורה בעולם הוא בארץ ישראל ובירושלים. ולאט לאט חוזרת העטרה ליושנה, וכמו שאמרו בירושלמי (רפ"ק דברכות), אמר רבי חייא רבה כך היא גאולתם של ישראל בתחלה קימעא קימעא, כל מה שהיא הולכת, היא רבה והולכת. מי פילל ומי מילל שיהיה קיבוץ גלויות גדול, והיום ב"ה אנחנו 7 מיליון יהודים בארץ ישראל, חבל ששאר היהודים לא עולים מאמריקה, צרפת, לונדון. בהזדמנות זו אני קורא להם: תעלו לארץ ישראל! מה יש לכם בבורו פארק, ביוהנסבורג, בברוקלין, בלונדון, בפריז, תעלו לארץ ישראל ותיישבו את הארץ. ומה שעל ראיית ירושלים לא קורעים, כך כתב בשו"ת אגרות משה (חאו"ח ח"ד סי' ע אות יא, וח"ה סי' לז אות א), שהנוסעים מארה"ב לירושלים אין להם לקרוע בראיית ירושלים. וכך כתב הגאון רבי בצלאל ז'ולטי שהיה רבה של ירושלים לפני כ-35 שנה בשו"ת משנת יעב"ץ (חאו"ח סי' מח). וכן כתב הגרא"י וולדינברג בירחון הפרדס (חודש טבת שבט תשכ"ח), הובא בספר רבבות אפרים (ח"ג סי' שפה).

[2] אלה שעולים להר הבית עושים טעות חמורה, זה חיוב כרת, זה נגד כל גדולי הדור שאסרו את העליה להר הבית, שרא להו מרייהו - ה' יסלח להם. אלו שהתירו, איך לקחו כזאת אחריות גדולה לצאת נגד כל גדולי הדור.

שדברי מרן רבינו המחבר נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת, כי דעת הרב השואל בשו"ת הרא"ש לא היתה ברורה אם גם הים התיכון בכלל הים הגדול, ומדברי רבינו יונה נראה שפשוט לו שעל ים התיכון שלנו מברכים שעשה את הים הגדול וכו', ולכן אף שהרא"ש סובר שאינו הים התיכון שלנו, פסק בשלחן ערוך שעל הים התיכון שלנו יש לברך שעשה את הים הגדול. כי אפילו לדברי הרא"ש בלשון הפסוק נקרא הים הגדול, ושייך לברך עליו בלשון "שעשה את הים הגדול" וכו'. ע"כ. גם היעב"ץ במור וקציעה (סי' רכח) כתב, שאף על פי שדעת הרא"ש היא שפירוש ים הגדול הוא ים אוקינוס, מכל מקום דעת הבית יוסף אינה כן אלא סבירא ליה כהרמב"ם שמפרש ים הגדול על הים של ארץ ישראל, והוא דבר המצוי מאד בשלחן ערוך שסתמו נמשך אחר דברי הרמב"ם. גם בשו"ת משכנות יעקב מקרלין (תאו"ח סי' עב) כתב, שהעיקר שהים הגדול הוא הים התיכון של ארץ ישראל, והביא לזה ראיה מדברי הרמב"ם (פ"ו מהלכות פרה אדומה) שהים הגדול הוא הים התיכון הסמוך לארץ ישראל[3]. וכן מפורש בדברי רבינו אברהם בן הרמב"ם בספר המספיק לעובדי ה' (עמוד רמט). וכן הלשון בספר הלבוש (סעיף א): הים הגדול הוא הים האוקינוס, והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים. וכן פסק בספר סדר ברכות מהגאון רבי יחיאל מלובלין (קראקא שמ"ב ד"ה ע"ד). גם מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' לט אות ט) כתב: שפיר פסק מרן שמברכים ברכת הים הגדול על הים שעוברים בו לארץ ישראל, ולכן כותבים בגיטין "על כיף ימא רבה", כלומר "על שפת הים הגדול". והמהר"ם בן חביב בגט פשוט (סי' קכח ס"ק מו) שיבח את הכנה"ג בהלכה זו. וזו לשון הגאון דברי אמת (קונטרס יא סי' יד): בקושטא נהגו לכתוב בגיטין דעל כיף ימא רבה מותבה. כמו שכתב מהריב"ל ח"ג (סי' סח). וכתב המהר"ם בן חביב, שזהו על פי סברת רבינו יונה שים הגדול שאמרו חכמים הוא הים של ארץ ישראל, ולא כדעת הרא"ש שהוא ים אוקינוס. ומצאתי כן במדרש קהלת (פרשה יא): ר' אלעזר בן שמוע היה מטייל על כיף ימא רבה, דהיינו על חוף הים של ארץ ישראל. ומכאן ראיה חותכת למנהגינו. ע"כ. גם בשו"ת חיים שאל ח"ב (סי' לח אות ק) דחה דברי המגן אברהם שכתב על הכנסת הגדולה שלא עלתה בידו ליישב דברי מרן, והביא דברי הגאון יעב"ץ במור וקציעה שהאריך להחזיק בהוראת מרן. והגאון רבי יצחק פלאג'י בספרו יפה ללב (סי' רכח) אחר שהביא מה שכתב התוספות יו"ט שהים הגדול הוא האוקינוס שמקיף את כל העולם, ולא כדעת מרן שהוא הים שעוברים בו לארץ ישראל, הביא מה שכתב בספר הון עשיר (פ"ט דברכות) בזה הלשון: ואני אומר שהים שעוברים בו לארץ ישראל נעשה ממימי אוקינוס עצמו שהציף את העולם בדור אנוש והגיע עד יפו ועד עכו. כמבואר במדרש (בראשית רבה פרשת כג אות ז). והכי איתא בירושלמי (פ"ו דשקלים ה"ב) על הפסוק, ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה, ובאו הימה, אל הימה "המוצאים". זה הים הגדול ונקרא שמו המוצאים, כנגד שתי פעמים שיצאו אחת בדור אנוש ואחת בדור הפלגה. וסיוע לדבריו מלשון הכסף משנה (הל' ברכות פ"י הל' טו), שהעתיק מתשובת הרא"ש בזו הלשון: הים הגדול הוא ים אוקינוס, והוא הים שעוברים בו לארץ ישראל ולמצרים. עכ"ל. וכן כתב בתפארת ישראל (מס' פרה פ"ח משנה ח, בועז ד), שהים הגדול שבמערב ארץ ישראל, המעורה לאוקינוס, דינו כאוקינוס לברך עליו שעשה את הים הגדול. ע"ש. ובשו"ת בצל החכמה (ח"ב סי' יב אות יד) אחר שהאריך בזה, סיים, ועל כל פנים דעת השלחן ערוך והלבוש, שעל ים התיכון של ארץ ישראל יש לברך שעשה את הים הגדול. וכן דעת הגאון רבי פינחס אפשטיין (הובא בשו"ת בצל החכמה סי' יג), שהעיקר כדברי מרן החיד"א לברך שעשה "את הים הגדול" על הים התיכון, ושכן הוא היה נוהג למעשה. ואמנם הזכרנו שבילקוט יוסף חששנו לסב"ל, ואז מרן זצ"ל הסכים עמנו, אבל אחר שנים מרן (בחזון עובדיה ברכות עמ' תסז) שידד עמקים בנושא הזה והביא את כל הפוסקים והראיות שהזכרנו, והעלה הלכה למעשה שהרואה את הים התיכון אחר שלא ראהו שלשים יום - אפילו מסתכל מהחלון הסגור של הרכב תוך כדי נסיעה - יברך בשם ומלכות "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שעשה את הים הגדול".

ברכה על ים המלח

ח. והנה יש לברר, מי שלא ראה את ים המלח שלושים יום, אם יברך "עושה מעשה בראשית". רש"י בפרשת לך לך (פרק יד, פסוק ג), פירש, עמק השִׂדִּים הוא ים המלח, שלאחר זמן נמשך הים לתוכו ונעשה ים המלח. משמע שאין לברך "מעשה בראשית" על ים המלח, כיון שנעשה אחר זמן. ולשון המדרש רבה (בראשית פרשת מב סי' ו), ובילקוט שמעוני (שם), הוא ים המלח, לא היה שם ים, אלא צורים של היאור נתבקעו ונעשה ים, כדכתיב בַּצּוּרוֹת יְאֹרִים בְּקֶעָ (איוב כח, י). לפי זה נראה שאי אפשר לומר עושה מעשה בראשית, וכמו שכתב בשלחן ערוך (סי' רכח ס"ב), שצריך שיראה הים במקום שלא נשתנה מהלכו על ידי אדם. לא כמו תעלת סואץ. וכתב המשנה ברורה (שם סק"ה) בשם האליה רבה, שאפילו בספק אם נשתנה לא יברך.

וכן כתב בספר הליכות שלמה (תפלה, עמוד רפז), שמטעם זה אין לברך על ים המלח. גם הגאון ממונקאטש בספר נימוקי אורח חיים (סי' רכח) כתב בשם הגאון רבי יוסף שווארץ - בעל ספר דברי יוסף נספה במגפה לפני כ-150 שנה - שאין לברך על ים המלח. וכן פסקו בשו"ת שבט הלוי ח"ט (סי' מז), ובשו"ת רבבות אפרים ח"ו (סוף סימן קג). ולכן להלכה ולמעשה אין לברך בשם ומלכות על ים המלח "עושה מעשה בראשית", וטוב שיהרהר הברכה בלבו.

מחיה המתים במאמרו

ט. לגבי השאלה בדין ברכת שהחיינו על ידיד טוב שלא ראהו שלושים יום ויותר, בגמרא (ברכות נח:) אמר רבי יהושע בן לוי, הרואה את חבירו לאחר שלשים יום מברך שהחיינו, ואם ראהו לאחר שנים עשר חודש מברך מחיה המתים. התוספות והרא"ש (שם) כתבו, שזהו דוקא בחבירו החביב עליו מאוד ושמח בראייתו. וכן פסקו הרמב"ם (פ"י מהלכות ברכות ה"ב), והטור והשלחן ערוך (סימן רכה סעיף א). והסביר המהרש"א (ברכות שם), שהטעם לברכת מחיה המתים לאחר י"ב חודש, לפי שבכל שנה האדם נידון בראש השנה ויום הכפורים, וכמו שאומרים בתפלת ראש השנה, "ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות", וכשרואהו לאחר שנים עשר חודש, עבר עליו יום הדין שבו נגזר מי למות ומי לחיים, ולכן מברך עליו מחיה המתים, על שניצול מדין מיתה בראש השנה ויום הכפורים. וגם ברכה זו היא בשם ומלכות, שכן הלכה רווחת במסכת ברכות (מ:) שכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה, וכן כתבו התוספות ומרדכי (ברכות נד.), והרמב"ן בספר תורת האדם (שער ההודאה דט"ו ע"א), והרא"ש (בתשובה כלל ד סימן ג). וכך כתב בנידוננו מרן החיד"א בשיורי ברכה (סימן רכה סק"א), ושלא כדברי הפנים מאירות חלק א' (סימן סו) שכתב, שברכת מחיה המתים היינו בלא שם ומלכות. וגם הגאון רבי יצחק טייב - מגדולי רבני תוניס - בערך השלחן (סימן רכה סק"א) דחה דברי הפנים מאירות. אבל בספר בן איש חי (פרשת עקב אות יג) כתב שמעולם לא שמענו שמברכים ברכת מחיה המתים על חבירו, שאין דעת הבריות נוחה לברך עליהם מחיה המתים. רבי יעקב חאגיז - לפני כ-350 שנה - בשו"ת הלכות קטנות (סימן רכ) ביאר טעם אחר לא לברך מחיה המתים, כי מן הסתם ידע שהוא חי על ידי מכתבים. ולפי זה כל שכן כיום, שיש תקשורת ויודעים שהוא חי. וכך כתב החיד"א בספר ברכי יוסף (סימן רכה סק"ג) בשם מר זקנו הגאון רבי אברהם אזולאי, בעל חסד לאברהם. וכך המנהג. להלכה, מי שלא ראה את חבירו החביב עליו מאוד ושמח בראייתו במשך שנים עשר חודש, ולא היה לו עמו קשר במכתב או בטלפון או במברק, וכדומה, וגם לא שמע מאנשים אחרים ששלום לו, צריך לברך עליו בשם ומלכות "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מחיה המתים". אבל אם היה עמו בקשר כנ"ל, לא יברך אלא ברכת שהחיינו בלבד.

שהחיינו על חברו

י. כל האמור שלא נהגו לברך, הוא בברכת "מחיה המתים", אבל ברכת שהחיינו אם שמח בו הרבה מברכים. אמנם הגאון רבי אליהו חזן - מרבני מצרים - כתב בספרו שו"ת תעלומות לב[4] ח"ג (בליקוטים תאו"ח סימן כד), שכיום שיודעים על ידי טלגרמה - וכן ע"י טלפון או מייל - אם חבירו חי או לא, גם "שהחיינו" לא מברכים, כי מן הסתם ידע שהוא חי. אבל במחילה מכבוד תורתו, יש לחלק בזה בין ברכת שהחיינו לברכת מחיה המתים, ברכת מחיה המתים היא על החשש שהוא מת, ולכן כיום שיודעים שהוא חי לא מברכים, אבל לענין ברכת שהחיינו, מאחר שלא ראה את חבירו אלא כעבור שלשים יום, אפילו קיבל מכתב ממנו בתוך תקופה זו, הואיל והוא חביב עליו ושמח בראייתו צריך לברך עליו ברכת שהחיינו בשם ומלכות. ואמנם המשנה ברורה (סימן רכה סק"ב) כתב, שיש דעות באחרונים, אם נתקבל ממנו מכתב בתוך שלשים יום או שאנשים הודיעוהו משלומו, אם יברך שהחיינו, וספק ברכות להקל. מי שלומד רק משנה ברורה, ולא לומד בספרים של מרן זצ"ל, ולא יודע כללי הפסיקה, יפסוק כמו המשנה ברורה. אולם במחילה מכבוד תורתו, המעיין באחרונים יראה שלא נחלקו אלא לגבי ברכת מחיה המתים לאחר י"ב חודש, אבל לגבי ברכת שהחיינו אף על פי שקיבל ממנו מכתבים ושמע מטוב שלומו בתוך שלשים יום, לכל הדעות צריך לברך עליו שהחיינו, כי אינה דומה שמיעה לראייה, וכשרואהו פנים אל פנים לאחר שלשים יום, ההתפעלות וההתרגשות הנפשית תהיה ביתר שאת ויתר עוז.

לא להתחנף

יא. יש שעוררו עוד, על פי מה שכתב בספר חסד לאלפים (שם אות טו), שבזמן הזה שגברה החנופה בעולם, ויש מי שנראה כאוהב ובקרבו ישים ארבו[5], לכן אין לברך שהחיינו בשם ומלכות, אלא על מי שהיה בדרך וחזר. וכן בספר בן איש חי (פרשת עקב אות יד) כתב שכעת לא נהגו לברך שהחיינו בשם ומלכות, ויש טעם למנהג.

---

[3] ידוע מה שכתב הכנסת הגדולה (בשיירי סי' תצה הגב"י סק"ה), שידוע ומפורסם שחיבור השלחן ערוך מיוסד על פי דעת הרמב"ם, כי הוא מרא דאתרא של ארץ ישראל וארצות המערב, ולכן בדרך כלל מרן סותם כדעת הרמב"ם, שבארץ ישראל וארצות המערב פוסקים כמוהו וכו'. וכך רואים שמרן בשו"ת בית יוסף (אה"ע סי' ב) ובשו"ת אבקת רוכל (סי' י וסי' לב) ועוד, כתב מפורש שהרמב"ם היה מרא דאתרא. וכן כתב בשו"ת דבר משה אמרליו (ח"א תאו"ח סי' כד, וח"ג סי' יד) שמרן נמשך תמיד אחר הרמב"ם, וכן כתב הגאון רבי חיים פלאג'י בספר חקות החיים (סי' נא), וכן כתב הגאון בעל שדי חמד בשו"ת מכתב לחזקיהו (סי' ו דף לב ע"ג), שכלל גדול הוא בידינו שמרן בש"ע פוסק בדרך כלל כדעת הרמב"ם. וכן כתב בספר שלחן גבוה (יו"ד סימן רפט סק"ח).

[4] אנחנו מזכירים את כל הספרים הללו, ובעולם הישיבות לא מכירים הרבה מהם, חושבים שמרן זצ"ל הזכיר כל אחד, אבל האמת שהרב הכיר את גדלותם של המחברים לפי הספרים, והבין שהם לא סתם אברכים אלא חכמים גדולים.

[5] רואים אנשים שאחרי הגב מדברים נגד, וכשנפגשים מתחנפים. חנופה זה דבר חמור, כת חנפים אינם מקבלים פני שכינה (סוטה מב.).

ויתכן שהבן איש חי התכוין למה שכתב החסד לאלפים בזה. מכל מקום מי שיודע בעצמו שבאמת חבירו חביב עליו ושמח בראייתו, יברך שהחיינו בשם ומלכות. וכן כתב הגאון רבי יוסף ידיד הלוי - מגדולי הדור לפני כ-80 שנה - בספר ברכת יוסף ח"ב (דקנ"ד ע"ב). וכן כתב בספר מסעות ירושלים (עמוד עא), שהאדמו"ר ממונקאטש הגאון רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל, בעל מנחת אלעזר, בירך שהחיינו בשם ומלכות כשראה את פני קדשו של הגאון הסבא קדישא רבי שלמה אליעזר אלפנדארי זצ"ל. בסיכום: מי שלא ראה את חבירו במשך שלשים יום, והוא חבירו שחביב עליו מאוד, והוא הדין אם רואה את אביו או רבו, או אחד מקרוביו, בנו או אחיו ובדומה, או אחת מקרובותיו כגון אשתו או אמו או בתו, או אחותו, כל שהוא שמח בראייתם, עליו לברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות, אף על פי שהיה אתם בקשר טלפוני או בקשר של מכתבים בתוך שלשים יום.

מברכים דוקא על ראיה

יב. בשו"ת ים הגדול[6] (סוף סימן כד) כתב, שהשומע קולו של חבירו או את בנו בטלפון - "האתה זה בני?" - או ברדיו בשידור חי, רדיו טוב כמובן, קול חי או מורשת... מברך עליו שהחיינו אם עברו עליו שלשים יום שלא ראהו, כי סוף סוף יש לו שמחה. אבל אין דבריו מחוורים, ואין לנו להוסיף על מה שאמרו חכמים, שדיברו בלשון "הרואה", שרואהו במו עיניו ושמח בקרבתו אליו, אבל אין שמיעת קולו בכלל זה. ולהלכה אין לברך על חבירו דרך הטלפון או הרדיו, ספק ברכות להקל.

ברכה על חכם גדול

יג. ולגבי הרואה חכם גדול בתורה, לא ראש ישיבה שלא יודע הלכות ועל כל דבר אומר צריך לעיין, או שיודע לומר רק משנה ברורה, אלא חכם גדול הבקי ברוב ההלכות המצויות, אם מברך עליו "שחלק מחכמתו ליראיו". בגמרא ברכות (נח.) תנו רבנן: הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, והובא להלכה בראשונים שם. מה הכוונה "חכמי ישראל"? חכמים בתורה, לא חברי כנסת או שופטים שאינם חכמים בחכמת התורה, כל שאר החכמות זה שטויות, "אין אומתנו אומה כי אם בתורותיה" (רב סעדיה גאון בספרו האמונות והדעות מאמר ג), וגם החכם בתורה צריך שיהיה לו יראת שמים, כלשון הברכה "ליראיו", על חכם כזה מברכים בשם ומלכות "שחלק מחכמתו ליראיו". וכך כתבו התוספות (ברכות נד.). וזו לשון הטור והשלחן ערוך (סימן רכד סעיף ו): הרואה חכמי ישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו. הרואה חכמי אומות העולם, שהם חכמים בחכמות העולם, אומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם[7]. וכן פסק הרמב"ם (פ"י מהלכות ברכות הי"א). הטור הביא מה שאמרו בגמרא ברכות (נח:) שהרואה חכם גדול המופלג בחכמה, מברך עליו: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם חכם הרזים. וכתב על זה, שאין בזמן הזה חכם הראוי לברך עליו ברכה זו. וכן מרן השלחן ערוך השמיט ברכה זו. משמע שברכת שחלק מחכמתו ליראיו, שאינה מיוחדת דוקא לחכם גדול המופלג בתורה, יש לברך אותה גם בזמן הזה. וכך הוכיח החיי אדם (כלל סג סימן ח), והביאו להלכה הגאון רבי אליעזר דנגור - אב בית הדין בבגדד - בספרו גדולות אלישע (סק"ג). וכן כתב הרב עולת תמיד, והביאו להלכה בספר מזמור לאסף (דף קטו ע"ב).

דין ת"ח בזמן הזה

יד. אמנם בספר חסד לאלפים (סימן רכד אות יב) כתב, שיש לברך ברכה זו בלא שם ומלכות, מפני שאין לנו דין תלמיד חכם בזמן הזה. וכנראה שסמך על מה שכתב הרמ"א ביורה דעה (סימן רמג סעיף ב), שהדין המבואר בירושלמי (ב"ק פ"ח ה"ו) שהמבייש תלמיד חכם - הקליט אותו או דיבר עליו בזלזול או ביזה אותו - קונסים אותו לשלם לו ליטרא זהב, אינו נוהג בזמן הזה, שאין בדורינו חכם לענין זה. ומקורו מספר תרומת הדשן (סימן שמא). וכן כתב בשו"ת רבי יעקב וייל (סימן קסג) בשם רבו מהר"י מולין. אולם בשו"ת רבינו יוסף מטראני - המהרי"ט (בחושן משפט סימן מז), דחה בשתי ידים סברא זו, וכתב שגם בזמנינו יש דין תלמיד חכם אף לענין הקנס של ליטרא זהב. וכן הובא בשפתי כהן חושן משפט (סוף סימן א). ומרן החיד"א בברכי יוסף (חו"מ סימן טו סק"ג) כתב בשם אחד מגדולי האחרונים, שדברי הרמ"א הנ"ל לא נאמרו אלא לגבי הוצאת ממון מהמוחזק לקנסו ליטרא זהב, וכן לענין להיות דן יחידי, וכן לענין התרת נדרים, אין לנו דין יחיד מומחה בזמן הזה, אבל בשאר ענינים כגון להפך בזכותו של תלמיד חכם, ולהחזיר לו אבדה בטביעות עין, גם הרמ"א מודה שיש דין תלמיד חכם בזמן הזה. והראיה ממה שכתב הרמ"א עצמו (שם) שלענין פטור תלמידי חכמים ממסים, יש דין תלמיד חכם בזמן הזה. ומרן החיד"א הסכים לחילוק זה, וסיים, שאנו שהולכים אחר פסקי מרן השלחן ערוך, אין לנו צורך בחילוק הנ"ל, כי מרן אינו חושש כלל לדברי המהרי"ו הנ"ל, ולכן מרן פסק להלכה בשלחן ערוך את כל הדינים השייכים לתלמיד חכם כפי שנאמרו בתלמוד. גם רבי יהונתן אייבשיץ בספר התומים (סימן טו סק"א), העיר על מה שכתב הסמ"ע שם, שאין דין תלמיד חכם בזמן הזה לענין להפך בזכותו, וכתב, שחלילה להשפיל בכך כבוד התורה ולומדיה, ואדרבה בדורותינו אלה חובה קדושה עלינו לרומם ולנשא מעלת לומדי התורה, ולחלוק כבוד ויקר לעוסקים בתורה לשמה, כדי לעודד ולחזק שוחרי תושיה, ולא יהיה כעם ככהן.

צידוק הדין והספד על חכם בחול המועד

טו. גם בספר נזירות שמשון (סימן תכ) כתב, שאף בזמן הזה יש לומר צידוק הדין על תלמיד חכם בחול המועד ובראש חודש, שאין מועד בפני תלמיד חכם, ואין לומר שבזמן הזה אין דין תלמיד חכם, שהרי עיקר הטעם משום כבוד התורה (כבמגילה ג:), ויפתח בדורו כשמואל בדורו. ועוד שבעיקר מה שאמרו שאין דין תלמיד חכם בזמן הזה, יש להתיישב הרבה אם אפשר להקל בכבוד תלמיד חכם בשום צד, שהרי גם הראשונים אמרו (שבת קיב:) אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר. ובעירובין (נג.) לבם של ראשונים כפתחו של אולם, לבם של אחרונים כפתחו של היכל, ואנו כמלא מחט סדקית. ובשו"ת צפיחת בדבש (סימן כו דס"ג ע"ד) העיר על מה שכתב המגן אברהם (סימן תקמז סק"ח) בדין צידוק הדין והספד בחול המועד, שאין בזמן הזה דין תלמיד חכם, שמלבד שדבריו היפך מה שכתב מהרימ"ט והבינה לעתים שהתירו להספיד תלמיד חכם בזמן הזה בחול המועד, עוד זאת יש ללמוד ממעשה רב שהביא השלחן גבוה (סימן תקמז), שמהר"ש אמריליו - בעל כרם שלמה - הספיד בחול המועד סוכות את הגאון רבי יצחק קובו. וכן כתב בזכרונות אליהו מני (חלק יורה דעה עמוד צא) להעיר על הרב זכור לאברהם שפקפק אם מותר להספיד בזמן הזה על תלמיד חכם בראש חודש, וכתב שאין דבריו נראים, והביא מעשה רב שגדולי הדור הספידו תלמיד חכם בראש חודש. ע"ש. ובספר ארח משפט (סימן ד אות יז) הוכיח גם מהים של שלמה (ב"ק פ"ב סימן ה) שיש דין תלמיד חכם בזמן הזה, שיפתח בדורו כשמואל בדורו.

מעשה בהחתם סופר

טז. אמנם בספר זכרון למשה (דפ"א ע"א) הביא שהגאון רבינו משה סופר בעל חתם סופר היה מסופק אם לברך ברכה זו על רבו הגאון רבי משולם, מכיון שהרמב"ם השמיט ברכה זו מחיבורו, ובלי ספק דהיינו טעמא דסבירא ליה שאין לנו חכמים בזמן הזה שראויים לברכה זו. אבל אפשר שלא נאמר כן על גאון עוז כמו רבינו משולם, וכשהחתם סופר הקביל פני הגאון, פתח ואמר, תנו רבנן, הרואה חכמי ישראל אומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו, ובירך בשם ומלכות בקול רם. והמשיך בשאלה, רבינו, למה הרמב"ם השמיט דין זה? ותירץ לו תירוץ על פי דרך החריפות והפלפול. עד כאן. אולם באמת זה אינו, כי הרמב"ם הביא דין זה במפורש (בפרק י מהלכות ברכות הלכה יא) ולא השמיטו כלל. ונראה שהשומע שמע מעשה זה באופן לא מדויק ולכן וטעה. יש עוד מה להאריך בזה, ולסיכום, הרואה חכם גדול מחכמי ישראל, המופלג בתורה ובחכמה וביראת ה', ומורה הוראות בישראל, ובקי ברוב ההלכות המצויות, אף בזמן הזה יש לברך עליו בשם ומלכות "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו". אבל לא להפריז, לא על כל אחד אפשר לברך, ושלא תהיה ברכה זו קלה בעיני הבריות, אלא רק על חכם גדול מחכמי ישראל שהוא מופלג בחכמה וביראה, והוא מורה הוראות בישראל.

בשורה משמחת!
הופיע ויצא לאור הספר שרבים ציפו לו
"השיעור השבועי - תשע"ט"
אוצר כלום של הלכות פסוקות, פלפולים ישרים, עובדות והנהגות, והשקפה טהורה, מאוצרו הבלתי נדלה של מרן הראשון לציון שליט"א
ניתן להשיג:
050-673-0831
המלאי מוגבל, כל הקודם זוכה

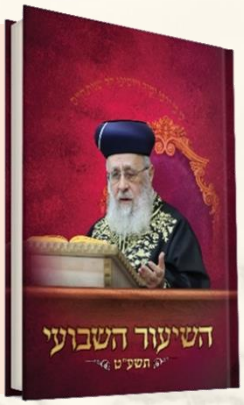

[6] חיברו הרב יעקב משה טולידאנו שהיה תלמיד חכם ועסקן ציבורי גדול, כיהן כרבה של לתל אביב ואחר כך כשר הדתות, ועשה הרבה למען הספרדים. פעם הרב האשכנזי של העיר היה נקרא "הרב הראשי" והרב הספרדי היה נקרא "רב העדה", ובהתאם לכך הרב הספרדי קיבל חצי משכורת מהרב האשכנזי, והוא מתוקף תפקידו כשר הדתות שינה את העוול הזה, שמקום שני הרבנים יהיה שווה. וטוב שיש שני רבנים, כך כל אחד ימסור שיעורים להגדיל תורה ולהאדירה ולזכות את הרבים.

[7] יש כאלה הופכים את הברכות ובאים לחכם ומברכים עליו "שנתן מחכמתו לבשר ודם", צריך לשים לב שעל חכם מברכים "שחלק מחכמתו ליראיו".

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!
1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי טפחות סניף : 523 מ.ח. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.
2. העברה בביט 0546888382 ולציין: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח להו"ק:
https://nedar.im/7004246 ולציין: עבור "השיעור השבועי".
בחסות: מעיין 2000 Super Market הסל המשתלם!